

Amer Osmić

POLITIČKI PRISTUP ISLAMU¹

POLITICAL APPROACH TO ISLAM

Tekst je prikaz Zbornika radova, Uwe Anderson, Der Islam in der Politik, Wochenschau-Verlag, Auflage: 1 (November 2003).

This text is review of Proceedings, Uwe Anderson, Der Islam in der Politik, Wochenschau-Verlag, Auflage: 1 (November 2003).

Zbornik radova koji tretira islamske fundamentalističke pokrete kao konzervativna društva na regionalnom i globalnom nivou koja se zalažu za povratak temeljnim načelima religije i nastoje obnoviti izvornu vjeru pred brzim društvenim promjenama aktualna je tema kojom se bavi grupa stručnjaka na čelu s bohumskim politologom Uweom Andersonom. Ova izuzetna knjiga ukazuje na promjene koje su se desile u posljednjem desetljeću, na način da objasni kako se neka društva suprotstavljaju rastućoj tendenciji spajanja države i religije sa zahtjevom za uspostavljanjem islamske države i istinski islamskoga društva. Razlog za fundamentalističke pokrete u slučaju islama je protest protiv zapadnog načina života i jačanje prije svega arapske kulture, riskirajući ponekad čak i konflikt između islamskog i zapadnog kulturno-političkog kruga.

Knjiga je podijeljena u četiri tematske cjeline: Značenje džihada, Islam kao svjetski politički faktor moći, Islamski ekonomski koncept i Mogućnost integracije muslimanskih migranata u Saveznoj Republici Njemačkoj, koje govore bez ideoloških premisa i „demonizacije“ islama. Sabrani tekstovi pružaju dobru podlogu za razmiš-

¹ Prikaz zbornika radova: Uwe Anderson, Der Islam in der Politik, Wochenschau-Verlag, Auflage: 1 (November 2003).

ljanje i bavljenje sve aktuelnijom tematikom, koja je zaokupirala kako njemačke akademske krugove tako, moglo bi se reći, i svjetsku intelektualnu zajednicu. U ovom zborniku svoje radove su objavili Stefan Reichmuth, Johannes Reissner, Volker Nienhaus i Faruk Sen.

Stefan Reichmuth, profesor islamskih nauka na Univerzitetu u Bochumu, obrađuje temeljne religijske postulate i fokusira se na „sveti rat“ – džihad. Kroz termin džihad on pokušava da objasni da je ovaj pojam jako složene prirode i da se prožima od etično-moralnih načela pojedinca do rata islamskih država protiv ne-islamskih država i zajednica. On navodi razne primjere muslimanskih fundamentalista kako su i kojim putem došli do svoga poziva da postanu „Božiji ratnici“, te da se pretežno, kada je u pitanju Evropa, radi o osobama koje dolaze iz bietničkih brakova i imaju specifičnu porodičnu povijest. Učenje o džihadu bivalo je određeno u jakoj mjeri od konkretnih historijskih iskustava muslimana i dozvoljava do danas jako raznovrsna značenja. Tekst se pretežno bavi aktualnim interpretacijama ove doktrine u islamskim državama i pokretima. Autor svoju elaboraciju dijeli u tri potpoglavlja („reklamiranje“ džihada putem interneta, elementi klasične islamske nauke o džihadu, te političko značenje džihada u islamskim državama u 20. stoljeću do dana današnjeg). Reichmuth ovoj problematici pristupa vrlo oprezno te s naučnog aspekta objašnjava da je došlo do određenih poremećaja u shvaćanju ovog pojma. Na kraju teksta dolazi do zaključka da islamsko pravo (šerijat) nudi mnoge alternative i da nije onoliko kruto kako se pokušava predstaviti u medijima, te ukazuje na to da iako postoje različiti pogledi na određena pitanja ima prostora za zajedničku budućnost Istoka i Zapada.

Johannes Reissner uzima u razmatranje internacionalni politički sistem te postavlja islam kao faktor internacionalne politike. On počinje od tvrdnje da je evropsko/zapadna politika postavila islam kao faktor internacionalne politike te da je bila odlučujući akter u islamskom svijetu posljednjih 200 godina. Reissner daje primjer raznih islamskih pokreta koji nisu uspjeli kao sistem zavladati islamskim svijetom, mnogi od njih ili su već uništeni ili su pak na putu da do toga dođu. Ali napominje, također, da će se i u budućnosti javljati razni pokreti koji će imati islamski prefiks. Autor navodi da bez iskrenog dijaloga ne može doći do određenih

pomaka, te da Zapad ima odlučujuće strateške moći da na polju svjetskog ekonomskog poretka dominira, ali da društvenim tokovima islamskog svijeta ne može upravljati.

Volker Nienhaus bavi se često spominjanom, ali zbog težine pitanja neopravdano zanemarujućom temom islamskih ekonomskih koncepata, posebno stavljajući akcent na njihov potencijal funkcionalnost u odnosu na zapadnu ekonomsku politiku. Iako su skoro sve islamske države države u razvoju, bilo bi problematično ovu činjenicu okarakterizirati razlogom da su one postavljene kao islamska društva. Po njemu, mnogo veću ulogu zauzima nedostatak demokratije i državopravnosti, nizak naučni nivo, odvajanje od internacionalnih društvenih nauka te diskriminacija žene. Islamski ekonomski koncepti zasnivaju se pretežno na Kur'anu, no oni se ne razlikuju mnogo od kršćansko-zapadnih koncepata. Ali nigdje do danas u cijelosti nije implementiran islamski ekonomski zakon. Pretežno svugdje po autoru dominiraju sekularno zapadni ekonomski koncepti, u koje je u nekim državama ubačeno i islamskih elemenata. Volker Nienhaus na kraju svog teksta ističe da bi se Zapad ipak trebao pozabaviti islamskim konceptima ekonomskih načela te da ovi koncepti imaju velike mogućnosti kroz raznovrsne reforme.

Faruk Sen, direktor Odjela za turkologiju na Univerzitetu u Duisburg-Essenu, obrađuje islamska migraciona kretanja u Saveznoj Republici Njemačkoj. Muslimani su u prošlim desetljećima u Njemačkoj porasli u drugu najveću religijsku zajednicu. Njihov broj danas iznosi 3,3 miliona. Sen navodi da je sve veći porast onih muslimana koji planiraju svoj život provoditi u Njemačkoj te kao apsolutni integracijski faktor smatraju dobijanje njemačkog državljanstva. Ovaj proces po Senu vuče za sobom mnoge druge integracijske faktore, kao što su sloboda religijskog ispoljavanja, religijska nastava u školama itd. Prema empirijskim istraživanjima veći dio muslimana u provedenim anketama ne navodi drugu religiju, dakle kršćanstvo, kao problem integracije u njemačkom društvu, štaviše smatraju da je unutar te društvene stvarnosti moguće „sjediniti“ običaje i nastaviti religijsku praksu. Samo određeni dio imigranata smatra da je ovaj „problem“ nerješiv, što ih podstiče na privremenu (ne)alternativu: povlačenje u okrilje svojih religijskih zajednica. Nažalost, velikom broju imigranata, pogotovo onih koji

već duži vremenski period žive u Njemačkoj, kamen spoticanja predstavlja nepoznavanje njemačkog jezika, što ih onemogućava u stvaranju potrebnih uvjeta za poboljšanje radnog statusa, te se u Njemačkoj stvorio poseban spisak poslova koje izvode isključivo imigranti. Sen navodi da u cilju što bolje integracije treba osavremeniti njemački obrazovni sistem kada su u pitanju imigranti prije svega islamske vjere.

Nakon temeljno proanalizirane studije o ulozi islama u politici može se reći da je ovaj autorski kvartet jednostavnim i biranim riječima predočio izuzetno zahtjevnu tematiku, koja s pravom može biti uvod u sve aktuelnije rasprave o integraciji muslimana kako u Evropi tako i šire. Knjiga *Islam u politici* svojim sadržajem zaslužuje prijevod na bosanski jezik, jer je jedna od rijetkih knjiga koja daje realnu i istinitu sliku o sadašnjim uvjetima ostvarivanja koegzistencije muslimanskih religijskih zajednica unutar njemačkog društva, pa i šire.